

НЕУОЧЕНЕ (И ЗАПОСТАВЉЕНЕ) КЊИЖЕВНЕ ВРЕДНОСТИ

ПОВЕЉА: Чињеница је да неретко, сјицајем различитих околности, вредна књижевна дела појединих писаца бивају недовољно уочена или нејоузвано пројумачена, речју – нејраведно зајосћављена, било да је реч о новијој књижевној продукцији било текстовима из књижевне баштине. Да ли у вашем читалачком видокругу налазиће такве писце, појединачна дела, или чак стилска усмерења, на које бисмо могли да нам укажемо? Које су то неуочене вредности, који су разлози њиховог превиђања?

Миодраг Павловић

ПИСМО ПОВЕЉИ

Поштовани пријатељи из *Повеље*,

ваша иницијатива да се проговори о књижевним делима мање запаженим у нашој јавности последњих година, мислим да је оправдана, добра, чак и привлачна. Према мојим опажањима, у нас се већ више година објављују многа књижевна дела и о томе извештавају културне рубрике наших новина прилично редовно. Ипак, понеко вредно дело брзо падне у заборав или остане по страни од наше књижевноисторијске свести. Понекад мислим да је и наша читалачка пажња унеколико и пресићена мноштвом новообјављених књига, а критика радо сужава своје хоризонте на одређену групацију, најчешће окупљену око неког часописа. Ваш часопис *Повеља*, видим, не пати од искључивости и сужених естетских видика.

Многобројне књижевне награде као да чине оно што критика не постиже: прихватају вреднија књижевна дела, истичу даровите писце. Но мало се од тога упамти, не трају у нашој свести ни добре књиге, ни значајни, смислени интервјуи, на пример. О вредним књигама културне историје говори се још мање, и запостављање те области значи тек праву неправду. Мислим да велику пажњу заслужују етнографска и културноисторијске књиге Драгослава Антонијевића (*Ритуални џранс, Дромена*), Љубинка Раденковића, Бојана Јовановића као и многобројне студије о нашој средњовековној књижевности Ђорђа Трифуновића. Као да је рецепција ових дела одложена за нека друга времена. Штета! Ђорђе Трифуновић је требало већ да добије и вашу угледну награду *Жичку хрисовуљу*.

Колико је који писац у овом тренутку заиста признат и познат – тешко је рећи. Поезија је изгледа опет испредњачила, њени квалитети су несумњиви и добијају дужну подршку. Или се вaram? Опазио сам, међутим, да изван број прозних дела није запажен, да је остао на маргинама нашег критичког вредновања. Лично сам читао са пажњом и уживањем романе Мирка Лукића (*Ујкин дом*), Крагујевчанина Александра Стаменковића (*Громовници*), Душана Микље (*Пућ у Адид Абебу*). Сада читам *Усиња на Овчар* Радојка Николића. Ни прозно дело Саше Хаџи Танчића није довољно вредновано. Сваком бих препоручио и путописну прозу Милке Лучић – *Сенке из Кнососа*.

Разуме се, многа дела наше прозе и поезије нисам стигао да прочитам, те не могу да ни их поменем. Чини ми се да оно што се пише у Црној Гори и тамо објављује, бива од нас све удаљеније. Немам ни довољно увида у оно што се објављује у Бања Луци, где изгледа да напоредо расту добри песници и врсни есејисти. Да ли и Приштина постаје све даља? Да ли се Нови Сад уморио од улоге српске Александрије? Колико је у нашој културној свести присутна наша средњовековна књижевност? Ко ће то да измери? Али верујем да оживљавање интересовања за нашу писану књижевност од почетака, од њених хиландарских дана до почетка XVIII века, једна сасвим сигурна и позитивна ставка у збиру оних културних и књижевних вредновања за која смо способни.

Београд, 29. август 1998.

Славко Гордић

ПЛОДНА И НЕПЛОДНА НЕСАГЛАСЈА

Размишљајући о превидима, нехајима и пристрасностима у књижевној критици, човек не може а да најпре не посегне за мерилима *правде* и *неправде*. Сабраније сагледавање *предмета* – да употребим ознаку *Повеље* за ову анкету – показује, међутим, да су ови термини „ненадлежни”. Не само стога што је плурализам мишљења и укуса родно тле и разлог постојања критике као такве, већ и зато што неминовни *историзам* књижевног стварања и књижевног живота напосто подразумева сударе и спорове, мене и „понављања” (свеједно да ли у знаку клатна или спирале), па и плодне и неплодне искључивости у прорицању уназад и унапред. Негодовати, рецимо, седамдесетих због структурализма као својеврсне јавне принуде, а